XALQARO REYTINGDA TALABALAR BILIMIGA QO‘YILADIGAN TALABLAR, TALABALAR BILIMINI BAHOLASH

Xadicha Jabborovna Sattorova
Nizomiy nomidagi TDPU
Boshlang‘ich ta’limda ona tili va
uni o‘qitish metodikasi kafedrasi dotsenti
https://doi.org/10.5281/zenodo.10215730

Annotatsiya:
Ushbu maqolada xalqaro reytingda talabalar bilimiga qo’yiladigan talablarni ta’kidlanadi. Va buning natijasida ularning bilimini baholash masalasiga ham etiyor qaratiladi.
Kalit so‘z va iboralar:
Xalqaro reyting, talaba, talabalar bilimi, ta’lim sifati, kadrlar tayyorlash sifati, kompetensiyaga asoslangan yondashuv.

Аннотация:
В данной статье освещены требования к знаниям студентов в международном рейтинге. И как следствие, внимание уделяется вопросу оценки своих знаний.
Ключевые слова и фразы:
Международный рейтинг, студент, студенческие знания, качество образования, качество подготовки кадров, компетентностный подход.

Abstract:
This article highlights the requirements for students' knowledge in the international rating. And as a result, attention is paid to the issue of evaluating their knowledge.
Key words and phrases:
International rating, student, student knowledge, quality of education, quality of personnel training, competency-based approach.

Insoniyat taraqqiyoti, barcha sohalarda kechayotgan globallashuv jarayonlar, sifat va tarkibiy o‘zgarishlar xalqaro hamkorlik va aloqalarni yangi bosqichga ko‘tarish barobarida har bir mustaqil mamlakatning ushbu holatlarga yangicha qarashga, ular bilan birga odim tashlash vazifasini ko‘ndalang qo‘ymoqda. Bu esa, eng avvalo, o‘sha mamlakatning jahon miqyosidagi o‘rni, xalqaro reyting va ko‘rsatkichlarda tutgan mavqei bilan belgilanadi.

Bugungi kunda xalqaro reytingda talabalar bilimiga qo‘yiladigan talablar masalasi xalqaro ta’lim xizmatlari bozoridagi global tendensiyalardan biridir deyilsa, hech mubolag‘a bo‘lmaydi. Shu sababli ham turli mamlakatlardagi tadqiqotchilar talabalarning xalqaro reytingda ko‘rsatkichi yuqori bo‘lishi uchun zarur bo‘lgan omillarni — o‘quv jarayonini tashkil etish, talabalarning o‘qituvchilardan qoniqish darajasi, infratuzilma va hokazolarni o‘rganayotganliklari alohida ta’kidga loyiqdir.

Hozirgi vaqtda O‘zbekiston Respublikasida oliy ta’lim rasmiy ravishda vakolatlarga asoslangan kadrlar tayyorlash modeliga o‘tdi desak bo‘ladi. Bu o‘quv jarayonini tashkil etishda sezilarli o‘zgarishlarni, xususan, ta’lim natijalari sifatini baholash tizimini modernizatsiya qilish zarurligini keltirib chiqaradi.

O‘zbekiston Respublikasi va bir qator tegishli tashkilotlar tomonidan ta’lim tizimi uchun ishlab chiqilgan va tavsiya qilinadigan farmon, loyihalar asosida uchinchi avlodning joriy ta’lim standartlari yaratilganligini yaxshi bilamiz. Bu kadrlar tayyorlash sifati kafolatini, shu jumladan, bitiruvchilarning malakasini baholashning ob’yektiv tartiblarini ishlab chiqishni ta’minlashi ham joiz. Shu bilan birga, talabalar bilimini nazorat qilishning an’anaviy tizimi ko‘pincha zamonaviy talablarga zid keladi, chunki u epizodik xususiyat, sub’yektivlik va tizimsiz baholash, past motivatsion ta’sir kabi jiddiy kamchiliklarga ega. Shu sababli ko‘plab oliygohlar bilimlarni nazorat qilishda muqobil yondashuvlardan faol foydalanmoqda: yakuniy baholashda joriy va imtihon natijalarini jamlash, o‘rganish muvaffaqiyatining asosiy ko‘rsatkichi sifatida shaxsiy reytinglardan foydalanish va ko‘p ballli reyting shkalalaridan foydalanish.

Ushbu yondashuvlar bilimlarni nazorat qilish bo‘yicha reyting tizimlariga integratsiya qilinmoqda. Ular mamlakat hududidagi universitetlarda o‘quv jarayonini kompetensiyaga asoslangan yondashuv tamoyillari asosida tashkil etish uchun eng maqbul, shuningdek, xalqaro amaliyotga mos ravishda tobora keng tarqalmoqda. Reyting tizimini joriy etish talabalarning o‘quv faoliyatini baholashni yuqori darajada differensiallashtirish orqali ta’lim dasturini sifatli o‘zlashtirishga bo‘lgan motivatsiyasini oshirishga, talabalarning semestr davomida tizimli ishini rag‘batlantirishga, har bir talaba shaxsida bilimni baholashga yagona yondashuvni ta’minlashga qaratilgan. Biroq bunday tizimlarni amalga oshirish ob’yektiv qiyinchiliklarga olib keladi va ko‘pincha bir qator dolzarb muammolarni keltirib chiqaradi.

Oliy ta’lim muassasalarida faoliyat yuritayotgan reyting tizimlari umumiy tamoyillar asosida qurilgan. Bilimlarni nazorat qilishning reyting tizimi — bu har bir talabaga har qanday o‘quv intizomi kontekstida, shuningdek, bir qator fanlar bo‘yicha va umuman ta’lim dasturida shaxsiy reyting belgilash imkonini beradigan, talabalarning individual o‘quv faoliyati ko‘rsatkichlari bo‘yicha ma’lumotlarni qayta ishlashni ta’minlaydigan dasturiy ta'minot majmuasida amalga oshirilgan qoidalar, ko‘rsatmalar va tegishli matematik apparatlar to‘plami. Fan bo‘yicha reyting balli semestr davomida talaba bilimini baholash va oraliq nazorat natijalariga ko‘ra shakllantiriladigan integral ko‘rsatkichdir. Bugun oliy ta’lim muassasalarida talabalar bilimini baholashda 100 balllik reyting shkalasi qo‘llaniladi. Talabaning shaxsiy reytingi o‘quv fanlari va o‘quv faoliyatining boshqa shakllari (kurs loyihalari, amaliyotlar, tadqiqot va boshqalar) bo‘yicha o‘rtacha vaznli reytinglar asosida aniqlanadi.

Shu bilan birga, universitetlarda reyting tizimlarining ishlashida farqlar mavjud. Talabalar soni ko‘p, shuningdek, mutaxassisliklar va ta’lim yo‘nalishlari kengroq bo‘lgan oliy ta’lim muassasalarida reyting tizimi ko‘proq rasmiylashtirilganligi bilan ajralib turadi hamda u o‘zining dasturiy ta’minotini ishlab chiqish asosida to‘liq avtomatlashtirilgan.

Shunday qilib, xulosa qilishimiz mumkinki, universitetlarda reyting tizimini joriy etish hali bilimlarni nazorat qilishning bir qator muammolarini, xususan, sub’yektiv omilni tenglashtirish, o‘quv natijalariga qo‘yiladigan talablar darajasini birlashtirish, ta’limning ijodiy salohiyatini kuchaytirish va talabalar uchun motivatsion ta’sirni oshirish kabi muammolarni hal qilishga juda katta imkon bermaydi. Reyting tizimini joriy etish chog‘ida universitetlar ko‘plab ta’lim muassasalari tajribasini, shuningdek, ushbu sohadagi mavjud me’yoriy hujjatlar va uslubiy tavsiyalarni va xalqaro maydondagi holatini keng o‘rganib, undan song amaliyotga joriy etishi lozim. Binobarin, bilimlarni nazorat qilishning reyting tizimlarini joriy etish va ishlash tamoyillarini takomillashtirish zarur. Buning uchun esa quyidagi tavsiyalarni havola etamiz:

- alohida oliy ta’lim muassasasi doirasida zamonaviy dasturiy ta’minotga asoslangan avtomatlashtirish reyting tizimlari samaradorligini oshirishga yordam beradi;
- ularning moslashuvchanligi va harakatchanligini oshirish, xususan, baholash shkalasining o‘zgaruvchanligi, fanlar bo‘yicha nazorat testlari soni va jadvali;
- nazorat testlarini o‘tkazish shakllarini farqlash;
- mehnat xarajatlarini oshirishni hisobga olgan holda o‘qituvchilarning ish yukini rejalashtirishni takomillashtirish;
- reyting tizimining ishlash tartib-qoidalarining shaffofligini oshirish;
- stipendiyalar tayinlash bilan bog‘liq bo‘lmagan, individual reytingi yuqori bo‘lgan talabalarni rag‘batlantirish tizimini joriy etish;
- talabalarning ta’lim trayektoriyalarini individuallashtirish, shu jumladan, individual o‘quv dasturini joriy etish .
-

REFERNCE:

1. Bakiyeva, H. (2019). DEVELOPING ARTICULATION OF ELEMENTARY CLASS STUDENTS USING INDEPENDENT WORK METHODOLOGY. European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences Vol, 7(6).
2. Jabborovna, S. X. (2022). The Significance of Phonetics Department in Mother Language Acquisition of Primary Students. Central Asian Journal of Literature, Philosophy and Culture, 3(10), 55-58.
3. Jalilova D.U. Psychological And Technological Features of Increasing the Efficiency of Educational Activity of Talented Students in Presidential Schools. Journal of Pedagogical Inventions and Practices ISSN NO: 2770-2367 (https://zienjournals.com).
4. Sariyev, S. U., & Raxmanova, G. U. (2022). O ‘ZBEK ADABIYOTINI O ‘QITISHDA YANGI PEDAGOGIK TEXNOLOGIYA USULLARINI QO ‘LLASH. Science and innovation, 1(Special Issue 2), 531-533.
5. Сатторова, Х. (2012). РЕФОРМА И ТРУДНОСТИ ОБУЧЕНИЯ. Вопросы психологии и педагогики, (2), 61-64.
6. https://t.me/jalilova_dilshoda_2292
7. https://t.me/ilmiy_yordam_beraman